

ALGUNES CRÍTQUES A LA TEORIA POLÍTICA PLATÒNICA

La teoria política platònica tal com es presenta a LA REPÚBLICA ha estat objecte de debats interminables. Plató és el filòsof més important en la tradició del conservadorisme polític de tots els temps i no pot sorprendre que amb diferents variants se succeeixin al llarg dels segles mitja dotzena de crítiques a la seva obra que es poden resumir així:

1.- La falsa analogia entre individu i estat: LA REPÚBLICA es basa en la suposició que hi ha una analogia profunda entre home i ciutat. De tal manera que homes justos faran un Estat just. Però no necessàriament una persona justa en la seva vida privada ho és també en la seva vida pública. El pas del privat al públic no és tan evident com suposava Plató. Per exemple, en la vida pública hi ha molts més interessos contraposats que en la vida privada. Que els filòsofs siguin els que en la seva vida privada coneguin millor la idea de justícia és molt discutible, però encara és més discutible que un individu que coneix les idees pures les pugui portar a la pràctica.

2.- És fals que només els governants puguin ser justos: Segons Plató només les ànimes racionals (pròpies dels homes superiors) poden entendre la idea del Bé que s'identifica amb la justícia. Aquest és un plantejament molt elitista i suposar que els obrers o els artesans no poden entendre la justícia és, com a mínim, desconèixer la realitat de les coses.

3.- L'equívoca relació entre justícia i desig: Segons Plató la justícia és també l'harmonia entre les ànimes dels diversos individus de la ciutat. Però aquesta justícia només s'aconsegueix dominant el desig. Això suposa que tot desig és injust, tesi molt agosarada (el desig de menjar no sempre és injust, per ex.) i també, a l'extrem, que una persona que té desigs no pot ser racional perquè la seva capacitat de raonar està limitada. Però mentre no confonguem el desig amb la realitat, desitjar no té per què impedir-nos ser justos.

4.- L'ús de l'engany: Plató admet, amb un utilitarisme curiós, que per convèncer la gent que hi ha Homes d'Or, Homes de Plata i Homes de Bronze podem usar un 'noble engany' i també podem mentir quan es tracta d'aparellar per sorteig els habitants de la polis. El que li interessa és el resultat final i la millor manera d'aconseguir-lo, no la manera de fer-ho. Però sembla intrínsecament contradictori que a la justícia i a l'estat s'hi pugui arribar mitjançant l'engany.

5.- Dificultat derivada de la teoria de les formes: Plató suposa que hi ha un món de formes pures i perfectes en què es troba la idea de la Justícia en si. Però no està clar que les idees existeixin com a tals, pures i perfectes, ni que siguin res més que llenguatge, o que existeixin al marge del llenguatge que usem per designar-les. A més, tot i que les idees continuaran existint malgrat que jo deixi d'existir, no està clar que, però, que continuessin existint si tots els humans deixen d'existir. S'ha retret també que situar la perfecció de la justícia fora de l'espai i del temps la converteix en impossible d'aconseguir i en objecte de frustració constant.

6.- Justificació del totalitarisme: La intromissió del poder en la vida privada, la prohibició de la família, l'eugenèsia, la censura de l'art, etc., són mesures que proposà Plató i que ha estat típiques en els règims totalitaris. Com va dir Popper un

sistema basat en un filòsof-rei, uns guardians i uns obrers recorda perillosament el pastor, els gossos i el ramat. També és discutible que supeditar la vida dels individus a les necessitats de l'estat i sacrificar les llibertats a les exigències d'un filòsof rei, per savi que sigui, pugui fer la vida humana més digna de ser viscuda.